

ENERGIA NUCLEARĂ

Energia nucleară produsă în prezent este eliberată în urma unui proces cunoscut sub denumirea de fisiune nucleară, care constă în divizarea atomilor folosind uraniu pentru a elibera energie. Energia nucleară este o alternativă cu emisii reduse de carbon la combustibilii fosili și reprezintă o componentă critică a mixului energetic în 14 din cele 28 de state membre, având o pondere de aproape 30 % din energia electrică produsă în UE. Cu toate acestea, în urma dezastrului de la Cernobîl din 1986 și a catastrofei nucleare de la Fukushima, Japonia, din 2011, energia nucleară a ajuns să fie foarte controversată. Decizia Germaniei de a elimina treptat energia nucleară până în 2020, precum și închiderea temporară a două reactoare belgiene după ce au fost descoperite fisuri în recipientele acestora au intensificat presiunile exercitate pentru abandonarea energiei nucleare în Europa. Chiar dacă statele membre sunt cele care aleg dacă intenționează să includă sau nu energia nucleară în mixul lor energetic, legislația UE urmărește îmbunătățirea standardelor de siguranță a centralelor nucleare și asigurarea faptului că deșeurile nucleare sunt eliminate și manipulate în condiții de siguranță.

TEMEI JURIDIC

Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Tratatul Euratom), articolele 40-52 (investiții, întreprinderi comune și aprovizionări) și 92-99 (piața comună nucleară).

OBIECTIVE

Pentru a face față penuriei generale de energie „convențională” din anii 1950, cele șase state membre fondatoare s-au îndreptat spre energia nucleară ca mijloc de a obține independența energetică. Deoarece costul investițiilor în energia nucleară nu putea fi acoperit de țări individuale, statele membre fondatoare s-au regrupat în cadrul Comunității Europene a Energiei Atomice. Obiectivele generale ale Tratatului Euratom sunt de a contribui la formarea și dezvoltarea industriei nucleare în Europa, astfel încât toate statele membre să poată beneficia de dezvoltarea energiei atomice, și de a asigura securitatea aprovizionării cu energie. În același timp, tratatul garantează standarde înalte de securitate pentru public și interzice deturnarea spre utilizări militare a materialelor nucleare destinate utilizării în principal în scopuri civile. Competențele Euratom sunt limitate la utilizarea în scopuri civile pașnice a energiei nucleare. Legislația actuală urmărește garantarea unor standarde de siguranță înalte.

REALIZĂRI

A. Securitatea nucleară

Securitatea nucleară privește exploatarea în condiții de siguranță a instalațiilor nucleare, alături de protecția radiologică și gestionarea deșeurilor radioactive. UE promovează cele mai ridicate standarde de siguranță pentru toate tipurile de activități nucleare civile, inclusiv producția de energie, cercetare și utilizarea în scopuri medicale. Statele membre trebuie să creeze cadre naționale în ceea ce privește cerințele în materie de securitate nucleară, autorizarea centralelor nucleare, supravegherea și punerea în aplicare.

După accidentul nuclear de la Fukushima, Comisia a efectuat o evaluare cuprinzătoare a riscurilor și a siguranței tuturor centralelor nucleare din UE, cu scopul de a evalua siguranța și robustețea instalațiilor nucleare în caz de fenomene naturale extreme. Standardele de siguranță europene actuale au primit o evaluare pozitivă din partea Comisiei, însă aceasta a scos în evidență necesitatea unor modernizări suplimentare pentru a asigura mai multă uniformitate între statele membre și pentru a se ajunge la nivelul celor mai bune practici de pe plan mondial ([COM\(2012\)0571](#)). Prin urmare, normele de siguranță de la nivelul UE aplicabile instalațiilor nucleare au fost actualizate în 2014 (Directiva 2014/87/Euratom). În februarie 2015, Comisia a propus ca cerințele de informare prevăzute la articolele 41 și 44 din Tratatul Euratom să fie revizuite, pentru a fi aliniate la noile evoluții politice. În plus, cerințele de notificare trebuie să fie mai clare pentru investitori, iar procesul de notificare în sine ar trebui eficientizat. În ultima sa foaie de parcurs privind uniunea energetică, Comisia a anunțat că planurile vor fi publicate în 2018 ([COM\(2017\)0688](#)).

1. Protecția împotriva radiațiilor

Expunerea la radiații ionizante reprezintă un pericol semnificativ pentru sănătatea umană (atât pentru publicul larg, cât și pentru lucrătorii din sectorul medical, industrial și nuclear) și pentru mediu. Pentru a reflecta progresele științifice, pentru a spori coerența juridică și pentru a aborda chestiunea surselor naturale de radiații și protecția mediului, legislația eterogenă a UE în domeniul protecției radiologice a fost actualizată și simplificată. Directiva 2013/59/Euratom a Consiliului din 5 decembrie 2013 a stabilit norme de securitate de bază privind protecția împotriva pericolelor prezentate de expunerea la radiațiile ionizante^[1]. Aceasta simplifică legislația europeană prin înlocuirea a cinci directive și introduce cerințe obligatorii pentru asigurarea protecției împotriva radonului în spații închise, utilizarea materialelor de construcții și evaluarea impactului pe care îl au asupra mediului emisiile de efluenți radioactivi proveniți din instalațiile nucleare. O directivă separată, Directiva 2013/51/Euratom din 22 octombrie 2013^[2], se concentrează asupra monitorizării substanțelor radioactive în apa destinată consumului uman.

Mai multe regulamente au stabilit condiții aplicabile importurilor de produse agricole provenite din țări terțe în urma accidentului de la centrala nucleară de la Cernobîl (Regulamentul 733/2008/CE, extins prin Regulamentul 1048/2009/CE, Regulamentul

---

[1]JO L 13, 17.1.2014, p. 1.

[2]JO L 296, 7.11.2013, p. 12.

1635/2006/CE și Regulamentul 1609/2000). Regulamentul 2016/52/CE stabilește niveluri maxime permise de contaminare radioactivă a alimentelor și a furajelor în urma unui accident nuclear sau a oricărui alt caz de urgență radiologică.

2. Transportul substanțelor și deșeurilor radioactive

Regulamentul 1493/93/CE al Consiliului din 8 iunie 1993 a introdus un sistem comunitar de declarare a transporturilor de substanțe radioactive între statele membre, pentru a se asigura că autoritățile relevante sunt informate cu privire la protecția împotriva radiațiilor la fel ca înainte de 1993, când existau controale la frontieră.

Un sistem de autorizare prealabilă a transporturilor de deșeuri radioactive a fost instituit de UE în 1992 și modificat semnificativ în 2006. Directiva 2006/117/Euratom a Consiliului din 20 noiembrie 2006 privind supravegherea și controlul transferurilor de deșeuri radioactive și combustibil uzat are ca scop garantarea unui nivel adecvat de protecție a populației față de astfel de transporturi. Aceasta stabilește câteva criterii, definiții și proceduri stricte care se aplică transporturilor intracomunitare și extracomunitare de deșeuri radioactive și combustibil uzat.

3. Gestionarea deșeurilor

Un cadru juridic al UE pentru gestionarea deșeurilor în Europa a fost creat în 2011, odată cu adoptarea Directivei 2011/70/Euratom a Consiliului privind gestionarea deșeurilor radioactive și a combustibilului uzat. Aceasta prevede monitorizarea îndeaproape a programelor naționale pentru construcția și gestionarea depozitelor finale, alături de standarde de siguranță cu caracter juridic obligatoriu. Statele membre au avut termen până în 2015 să își prezinte primele rapoarte privind punerea în aplicare a programelor lor naționale.

B. Siguranța materialelor nucleare

În timp au fost adoptate și modificate mai multe regulamente pentru instituirea unui sistem de garanții pentru a asigura faptul că materialele nucleare sunt folosite numai în scopurile declarate de către utilizatorii acestora și că se respectă obligațiile internaționale, de exemplu Regulamentul (Euratom) nr. 302/2005 al Comisiei. Aceste garanții acoperă întregul ciclu de viață al combustibilului nuclear, de la extragerea materialelor nucleare în statele membre sau importarea lor din țări terțe și până la exportul în afara UE. Comisia este responsabilă de controlul materialelor nucleare civile în cadrul UE.

C. Cercetarea, activitățile de formare și informarea în domeniul nuclear

Cercetarea nucleară în Europa este finanțată prin programe-cadru multianuale. Programul Euratom pentru activități de cercetare și formare în domeniul nuclear vine în completarea programului Orizont 2020, programul-cadru al UE pentru cercetare și inovare, este însă separat de acesta. Suma alocată pentru programul Euratom în perioada 2014-2018 este de 1 608 milioane de euro și este repartizată între trei programe specifice: unul care acoperă acțiunile indirecte în cercetarea privind energia din fuziune (728 milioane EUR), unul legat de fisiunea nucleară și radioprotecție (315 milioane EUR) și unul care acoperă acțiunile directe întreprinse de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei (JRC) (559 milioane EUR). În domeniul energiei obținute din fisiune nucleară, în 2007 a fost înființată o platformă tehnologică pentru energie

nucleară sustenabilă în vederea unei mai bune coordonări a cercetării și dezvoltării, precum și a demonstrării și a implementării. În domeniul energiei de fuziune, UE este membru fondator și principalul partener financiar al ITER, un proiect internațional de cercetare și inginerie în domeniul fuziunii nucleare, în cadrul căruia se construiește în prezent cel mai mare reactor de fuziune nucleară experimental la Cadarache, Franța. Pentru promovarea cercetării științifice și a dezvoltării tehnologice în domeniul fuziunii a fost înființată întreprinderea comună pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune (Decizia 2007/198/Euratom a Consiliului). Membrii săi sunt Euratom (reprezentată de Comisie), statele membre UE și anumite țări terțe care au încheiat acorduri de cooperare cu Euratom.

Directiva 2014/87/Euratom a Consiliului stabilește condiții privind transparența și informațiile disponibile lucrătorilor și publicului general în legătură cu securitatea nucleară a instalațiilor nucleare.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Rolul Parlamentului în procesul decizional în conformitate cu Tratatul Euratom este limitat, deoarece dispune doar de competențe de consultare și avizul său nu are caracter obligatoriu. Cu toate acestea, în diferitele sale rezoluții referitoare la acest subiect, Parlamentul a pus mereu accentul pe necesitatea de a clarifica distribuția responsabilităților între instituțiile UE și statele membre și de a consolida cadrul comun al UE privind diversele aspecte legate de instalațiile nucleare, precum și pe importanța îmbunătățirii cerințelor legate de siguranță și protecția mediului. În rezoluția sa din iulie 2011 referitoare la prioritățile în domeniul infrastructurii energetice ante și post 2020^[3], Parlamentul a sprijinit cu fermitate Decizia Comisiei de a impune realizarea de teste de rezistență pentru centralele nucleare din Europa. O rezoluție suplimentară a fost adoptată în plen, în martie 2013, în care s-au scos în evidență limitările testelor de rezistență efectuate de Comisie în 2012 și s-a solicitat includerea unor criterii suplimentare în testele viitoare, în special privind deteriorarea materialelor, eroarea umană și problemele apărute în recipientele reactoarelor. Parlamentul a solicitat punerea în aplicare deplină a îmbunătățirilor în domeniul securității^[4].

În poziția sa în primă lectură din iunie 2011 referitoare la propunerea de directivă a Consiliului privind gestionarea combustibilului nuclear uzat și a deșeurilor radioactive^[5], Parlamentul a sprijinit propunerea Comisiei de a introduce o interdicție totală a exporturilor de deșeuri radioactive, în timp ce Consiliul a fost în favoarea permiterii exporturilor în condiții foarte stricte. De asemenea, Parlamentul a solicitat să se specifice faptul că Directiva se referă la protecția mediului și să fie incluse dispoziții suficiente pentru a asigura informarea publicului și participarea acestuia la gestionarea deșeurilor.

În poziția sa în primă lectură din martie 2013 referitoare la propunerea de directivă a Consiliului de monitorizare a substanțelor radioactive din apa destinată consumului uman^[6], Parlamentul a solicitat o modificare a temeiului juridic (din articolele 31 și 32 din

---

[3]JO C 33 E, 5.2.2013, p. 46.

[4]JO C 36, 29.1.2016, p. 76.

[5]JO C 390 E, 18.12.2012, p. 147.

[6]JO C 36, 29.1.2016, p. 195.

Tratatul Euratom în articolul 192 din TFUE) și, implicit, urmarea procedurii legislative ordinare. Parlamentul a propus dispoziții suplimentare privind o mai bună informare a consumatorilor, controale aleatorii ale calității apei și o gestionare diferențiată a nivelurilor radiațiilor naturale și a contaminării cauzate de activitățile umane. În plus, a clarificat sarcinile statelor membre și ale Comisiei.

În poziția sa în primă lectură din octombrie 2013 referitoare la propunerea de directivă a Consiliului de actualizare a normelor de securitate de bază privind protecția împotriva radiațiilor ionizante^[7], Parlamentul a solicitat din nou modificarea temeiului juridic, din Tratatul Euratom în TFUE. Domeniul de aplicare al Directivei a fost extins pentru a include orice expunere planificată, existentă, accidentală sau în situații de urgență la radiații, au fost impuse limite mai stricte ale dozelor de expunere permise și au fost majorate sancțiunile și compensațiile în caz de daune. Totodată a fost îmbunătățit sistemul de informare a publicului.

În poziția sa în primă lectură referitoare la Directiva Euratom de instituire a unui cadru comunitar pentru securitatea nucleară a instalațiilor nucleare (Directiva 2014/87/Euratom de modificare a Directivei 2009/71/Euratom), Parlamentul a solicitat statelor membre o comunicare mai transparentă cu privire la securitatea instalațiilor nucleare și riscurile aferente. De asemenea, Parlamentul a propus să se organizeze evaluări inter pares din opt în opt ani, nu doar o dată la zece ani, și ca Parlamentul să fie informat despre rezultate, măsurile aferente și planuri. Aceste dispoziții nu au fost incluse de Consiliu în textul final al Directivei 2014/87/Euratom.

Frédéric Gouardères
05/2019

---

[7]JO C 208, 10.6.2016, p. 697.

